

Forfatter: Andersen Bille , Carl Steen

Titel: BREV TIL: Rosenørn-Lehn, Otto Ditlev FRA: Andersen Bille , Carl Steen (1872-08-16)

Citation: Andersen Bille , Carl Steen : "BREV TIL: Rosenørn-Lehn, Otto Ditlev FRA: Andersen Bille , Carl Steen (1872-08-16)", i *Det nordslesvigske Spørgsmaal, 1864-1879 - aktstykker og breve til belysning af den danske regerings politik (3. bind)*, Henrik Koppels, s. 127. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-001825006-003-shoot-L0018250060030082.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Det nordslesvigske Spørgsmaal, 1864-1879 - aktstykker og breve til belysning af den danske regerings politik (3. bind)

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

*Folketingsmand Carl St. A. Bille til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.
f. T. Lille Odinshøj, Hellebæk, 16. August 1872.*

Deres Excellence.

I Fortsættelse af den Skrivelse fra Juni Maaned d. A.,¹⁾ hvori jeg tillod mig at udvikle for Deres Excellence min Opfattelse af den nordlesvigske Sags Stilling i Øjeblikket og af de ledende berlinske Kredses Stemninger med Hensyn til samme, tager jeg mig herved den Frihed at forelægge Deres Excellence endnu nogle Betragtninger om dette Anliggende. Dets Betydning for vort Fædreland er saa altovervejende, at der neppe behøves nogen særlig Retfærdiggjørelse for et Skridt, som i en mindre vigtig Sag mulig kunde synes paatrængende.

Det er tidligere udviklet, at det udelukkende beroer paa Fyrst Bismarck, om Spørgsmaalet skal tages praktisk for, og hvorledes det skal løses, at Intetsomhelst kan skee imod ham eller uden ham, men at han paa den anden Side ogsaa er istand til at sætte enhver Afgjørelse igjennem, som han af den ene eller den anden Grund maatte ansee for hensigtsmæssig. Her ønskede jeg fortrinsvis at fremhæve, at Fyrst Bismarck tillige er den Eneste blandt de preussiske eller tyske Statsmænd, som kan og vil optage Sagen, at naar han skulde forsvinde fra Skuepladsen, saa er dermed, afseet fra rent uberegnelige Eventualiteter, omtrent al Udsigt til med Preussens og Tysklands gode Villie at faae noget af Nordlesvig tilbage forbi.

s. 128 At enhver Tilbagegivelse af slesvigske Grund vil støde paa Modstand hos Repræsentationerne og den offentlige Mening i Tyskland, er klart. Rimeligvis vil ingen Fremtidsminister være stærk nok til at besejre denne; men sikkert er det ialfald, at ingen Fremtidsminister vil skjønne om at udfordre den, og der vil heller ikke let for en fremtidig Statsmand opstaae noget Motiv til at betræde en saa farlig Grund. Fyrst Bismarck skræmmes ikke af slig Modstand, det har for hans ejendommelige Karakter endog noget Pirrende nu og da at udfordre den, thi han er sikker paa at besejre den. Og for Fyrst Bismarck er der alt nu Mofiver tilstede, som kunne bevæge ham til at optræde. Tidligere Forestillinger hos ham om et stort germanisk-protestantisk Forbund, omfattende alle Tysklands og Skandinaviens Folk, have vel nu, efter saa store Omvæltninger, vejet Pladsen for mere reale Kombinationer, men det er dog sandsynligt, at Rigskansleren endnu lægger Vægt paa et godt og venskabeligt Forhold til Norden, og han er ikke i mindste Tvivl om, at hertil fortrinsvis udkræves en Afgjørelse af det nordlesvigske Anliggende. Men hertil kommer endnu, hvad der selv i vore Dage og ligeoverfor en saa lidet sentimental Statsmand ikke bør agtes ganske ringe, at Preussens Forpligtelse efter Nikolsburger Præliminærenes Art. III og Pragerfredens Art. V knytter sig personlig til Fyrst Bismarck, er ligesom hans personlige Tilsagn. Selv naar han antyder, at det i Grunden var en Fejl, som dengang blev begaaet, at han overvurderede Frankrigs Magt, at han ikke havde behøvet at binde sig — selv da erkjendes jo egenlig den personlige Side af den Forpligtelse, som Staten Preussen indgik paa. Det er, forekommer det mig, af den allerstørste Vigtighed at faae Forpligtelsen opfyldt, medens den samme Mand, som har indgaaet den, udøver den højeste Magt; der lides et Tab, saasnart man faaer med en anden Minister at gjøre, selvom det kunde ventes, at nogen Efterfølger vilde optage Spørgsmaalet eller af nu uforudseelige Omstændigheder blive tvungen dertil. Forholdet s. 129 frembyder en Analogi til Frankrigs Stilling ligeoverfor os. Det var Kejserdømmet, som var engageret, »bound by honour«, til at skaffe os Opreisning i Slesvig, det var Kejserdømmet, som havde indsat Art. III og Art. V, og Keiseren kunde ikke anstændigvis have sluttet Fred efter en nogenlunde heldig Krig imod Tyskland uden at kræve Fyldest-gjørelse for Danmark. Men med Kejserdømmet forsvinder ogsaa dette specielle Engagement, og det Frankrig, der fremgaaer af Omvæltningerne, vedstaaer ikke denne særlige Arv, det vedkjender sig kun i al Almindelighed Sympathier for Danmark, og selv om Republiken havde tilsidst sejret over sine Fjender og kunnet diktere Freden, er det mere end tvivlsomt, om der i den var blevet tænkt paa Slesvig. I en vis Forstand er Art. V, ihvorvel den formelt forpligter den preussiske Stat, paa samme Maade knyttet til et System, en Person; det er »Bismarcks Paragraf«, han har Ansvaret for, at den er kommen til Verden, ham paahviler det atter at skaffe den ud af Verden. Og det ønsker han utvivlsomt at gjøre. Man maa derfor søge at frembyde for ham en passende Lejlighed til at tage Sagen op, helst paa et Tidspunkt, hvor ikke større og vigtigere Interesser lægge Beslag paa ham.

Det er jo muligt, at Fyrst Bismarck, som den 24de September 1872 har været ti Aar Minister, endnu i en lang Aarrække vil vedblive at lede Preussens og Tysklands Politik. Men det er ogsaa muligt, at han kun har en kort Tid tilbage, og hans stærkt angrebne Helbred, de idelige nervøse Anfald, som altid kræve voldsomme Stimulantser, lade befrygte en brat og uventet Ende paa hans Virksomhed. Det synes derfor vigtigt at benytte Tiden, medens den er der, og ikke ved for lang Udsættelse berøve Danmark den Fordel, som Fyrst Bismarcks personlige Forhold til Pragerfreden medfører. Afseet fra alle øvrige Grunde, der tale for snart at søge en Ordning tilvejebragt af det svævende slesvigske Anliggende, er der her en Betragtning, som synes i høj Grad at opfordre til at handle snart.

9

s. 130 Ved den til September berammede Sammenkomst af de tre Kejsere i Berlin ville utvivlsomt de fleste af Tidens politiske Spørgsmaal komme paa Bane mellem Suverænerne og de dem ledsagende Ministre. Jeg henstiller til Deres Excellences og til Regeringens Overvejelse, om der ikke ved denne Sammenkomst, ved

hvilken ogsaa Hs. kejs. Højhed Storfyrst-Thronfølgeren siges at skulle være tilstede, burde gjøres Skridt for at faae Pragerfredens Art. V dragen frem af den lange Hvile og søges fremkaldt en Impuls til snarlige Forhandlinger med Fyrst Bismarck om dens praktiske Udførelse. En saa gunstig Lejlighed kommer maaske ikke snart igjen. Under den Triumf, som Preussen fejrer ved at see Ruslands og Østerrigs Kejsere som Gjæster i Berlin, vilde et Ord om Slesvig fra indflydelsesrig Side neppe finde døde Øren.

Idet jeg beder Deres Excellence tilgive, at jeg ukaldet udtaler mig for Dem om et saa vigtigt Statsanliggende, og søge en Undskyldning derfor i min varme Overbevisning om, at den rent passive Holdning, hvortil Danmark hidtil har været tvunget, ikke længere bør bevares, forbliver jeg. . . .

Bille.

Oreby.